

Kanadensisk dagbok

Av Karl-Erik Tysk

Elva personer träffas på Arlanda morgonen den 22 juni för att resa till Alberta i Kanada och delta i svenskbybornas jubileum: Staffan, Berit och Martin Beijer, Karl Pramling, Birgitta Utas, Åke Uthas, Karl-Olof Hinas, Christina Knutas, Britta Hinas Persson, Lennart Martis och undertecknad.

Det är 75 år sedan några familjer, som kommit till Sverige 1929 från Ukraina, gav sig vidare till området runt Wetaskiwin.

Dagboken anteckningar blir ofta fragmentariska, eftersom det hela tiden händer så mycket runtomkring som pockar på uppmärksamhet. Men även små fragment kan ge en aning om vad som döljer sig bakom dem av upplevelser och intryck.

Onsdagen 22 juni

Vi halv fyratiden har jag just vaknat efter några timmar sömn, medan vi passerar Grönland på väg till Chicago. Verkligen skönt att slumra till! Nu väntar jag intensivt på något att äta och dricka. Sitter på plats 38 H bredvid Christina Knutas på höger sida vid fönstret i denna ganska bekväma och välinformerade Airbus. Alla deltagare utom Jörgen Hedman, som åkt tidigare, anslöt i Stockholm och jag lyckades tjata mig till den här platsen. Det skall bli spännande att se hur kanadasvenskarna har det.

Just nu passerar vi över norra Kanada. Sikten är ytterst begränsad men under oss ligger, enligt monitorn, Ungawa Bay. Det känns skönt att ha predikan för söndag relativt klar. Det finns i alla fall en textmassa som jag kan läsa upp. Hemma, på arbetet, har jag också det mesta i ordning för sommaren och hösten, vilket innebär att mina tankar inte ens behöver snudda vid jobbet.

Ibland syns tundralandskapet under oss, när molnen för några minuter skingras. Vi är på väg mot James Bay och klockan har hunnit bli 16 55 svensk tid. Det är utmanande ett se jorden ovanifrån, men jag konstaterar litet uppgivet att jag nog aldrig kommer att skaffa mig någon sammanfattande överblick över den värld i vilken jag lever. Ofta har jag drömt om en sådan utsiktspunkt. Ibland förstår jag det lönlösa i en sådan önskan. Men vissa grundantaganden vill jag ändå krampaktigt hålla fast vid för att inte totalt förlora orienteringen. Som det att "Gud inte visar sig i världen", som Wittgenstein säger på ett ställe. Annars förundras jag över hur jag lever med en till synes nödvändig automatik, följer bara med strömmen och gör det som förväntas av mig, utan att själv arrangera livet. För den som står mitt uppe i det kan livet verka obegripligt för att inte säga meningslöst. Ovanifrån skulle det kunna te sig annorlunda.. Men det är i allmänhet inte oss förunnat att anlägga något fågelperspektiv. Det blir bara endels, alltför mänskligt.

När vi passerar i kanten av James Bay, får jag en överväldigande lust att stå därnere på stranden i den till synes öde terrängen och höra vågorna slå mot stranden, *ut unda impellitur unda*, och se norrut mot ingenting. Otroliga sandbankar! Ett skogslandskap översållat med sjöar! Vad är det som hela tiden driver mig ut på den ena resan efter den andra. Är det min fars oro? En nog så bekväm, genetisk förklaring! Eller är det min egen pilgrimssjäl som inte finner någon varaktig ro, som vill ta mig från horisont till horisont och visa mig att där bortom finns alltid något nytt? Ungefär som det är för hattifnattarna i Muminvärlden.

I Chicago får vi vänta från klockan 12 00 till omkring klockan 15 00. En massa kontroller! Och sedan ytterligare någon nitisk kontrollant vid terminal 2! Karl Pramling måste till terminal 1 för att få sitt boardingpass från United Airlines. De har ingen bemannad disk här. Hans biljett är inte incheckad. Under tiden genomlyses vårt bagage än en gång och när Karl

kommer tillbaka har han glömt telefonen i den senaste kontrollen. Det är säkert inte sista gången något lämnas kvar.

Jag tittar en del på böcker och köper en sandwich för att få något i magen. En bok om Iran och dess kärnvapen lockar, men den får vara till återresan, om jag kommer ihåg den. Där finns också en bok om någon som blivit andligt vägledd av en fader John.

Det är varmt – runt trettio grader i Chicago – och jag hoppas faktiskt att temperaturen i Edmonton kommer att vara i närheten av det. Jag har utrustat mig för hetsommarväder. Så länge temperaturen inte stiger över 37 grader känns den bara smekande.

Till slut sitter vi alla på planet till Winnipeg, som dock blir en hel del försenat. De flesta ser glåmiga ut, eftersom tidsskillnaden tar ut sin tribut. Klockan 15 24 rullar vi ut på banan, men vi kommer inte iväg förrän 15 47.

Jag tittar ut genom fönstret, när vi passerar en stad vid Mississippifloden, möjligen är det tvillingstäderna Minneapolis – St Paul i Minnesota som ligger platt därnedanför. Föst trodde jag att det var Dubuque i Iowa, men där finns inte så mycket till stad öster om floden.

Vi kommer in över Manitoba med dess utpräglade jordbruksbygd, fält vid fält varthän jag ser. I Winnipeg får vi för en gång skull bråttom och måste efter incheckningen halvspringa till planet. Väl ombord rusar Åke Uthas ut. Han har lyckats glömma sin väska i en av kontrollerna. Det blir litet fram och tillbaka, på Åkes vanliga, förvirrat charmiga sätt, men till slut har han åter väskan i tryggt förvar.

När vi närmar oss Edmonton, öser regnet ner och det åskar på avstånd. Från planet syns blixarna slå till mellan molnen.

Vi blir hämtade på flygplatsen i Edmonton av en hel delegation kanadensare. Jörgen har just kommit via Tyskland och Calgary, allt föra att undvika de trassliga kontrollerna i Chicago. Välkomstceremonin tar en stund, men till slut sitter vi i några bilar på väg till Wetaskiwin och Nels Buskas hus, där ytterligare några av våra värdar dyker upp, bland annat Leonard Tennis, som Jörgen, Åke och jag skall bo hos. Nels och Leonard är gamla bekanta, sedan den resa vi tillsammans gjorde till Gammalsvenskby i juli 2001. Nels talar en alldeles utmärkt svenska och han rör sig med en spänst som är ganska ovanlig i hans ålder.

Från flyget kunde man se det historiskt sett unga jordbrukslandskapet med dess regelbundna, rektangulära indelning. Det är i huvudsak ett slättlandskap runt Wetaskiwin, men på sina ställen är det nog så kuperat.

När vi nu åker från Wetaskiwin ut över fälten, ser vi hur rapsen håller på att slå ut i blom. Snart kommer tunnland efter tunnland att avge en intensivt gul färg och säkert locka till sig mängder av pollinatörer.

Leonard har varit lantbrukare på en gård med 640 acres, 470 här och resten i Gleichen. Han har framför allt odlat vete, korn och raps. Men sedan några år har han dragit sig tillbaka och håller på att bygga ett nytt hus i Camrose, dit han skall flytta för att lämna plats för sin dotter och hennes familj.

Vi sitter sedan en lång stund i köket och samtalar med Leonard och Lorraine om allt mellan himmel och jord, från Irakkriget över europeiska unionen till de mera näraliggande förhållandena här i Kanada. Det är glädjande att se att fromheten lever. Leonards lutherska tro sitter djupt. Självklart inleder han varje måltid med bön.

Vi är inkvarterade i övervåningen i Leonards ganska spatiösa hus, där han också är född. Tillsammans med hustrun har han en dotter, men Lorraine var änka när de träffades och hon har tre barn från det tidigare äktenskapet. En gång var hon missionär på Nya Guinea. Det är andra gången på bara någon månad som jag träffar en nordamerikansk kvinna som varit missionär just där. Leonards far var svensk, medan hans mor var tyska.

Tordagen den 23 juli

Jag lyckas i alla fall sova 6-7 timmar vilket måste sägas vara rekord med tanke på att jag hela tiden har jetlagen i bakhuvudet. Jag är trött men kan absolut inte somna om. Det är ganska mulet ute fortfarande vid halv åttatiden. Idag blir det nog inte någon varmare dag.

Vi äter frukost i köket och samtalet fortsätter om dialekterna i olika språk, om släktingar till familjen Tennis och om svenskbyborna. Leonard får Jörgens bok. Där finns de flesta namnen. Leonard visar också stolt upp sitt släkträd.

På gårdsplanen pickar trastarna i sig maskar, som de först har fixerat med ögonen och sedan griper med verklig precision i näbben. Fågelbordet gästas av en kolibri, detta mellanting mellan insekt och fågel som nonstop tillryggalägger 800 kilometer på sin flyttning över Mexikanska golfen och stundtals når den svindlande hastigheten av 100km/tim. Vingarna flaxar 80 gånger i sekunden och hjärtat slår 12 000 slag i minuten. Nog för att man skall bli imponerad.

Sedan är det dags för den första utfärden som går till ett museum utanför Edmonton, Royal Alberta Museum. Det är ett riktigt trevligt, mångfacetterat och välordnat museum: Djur, mineralier, den inhemska indianska kulturen, stadens regemente. Några soldater informerar och jag visar mitt intresse för vapen och transportfordon. Martin Beijer som också har de militära kunskaperna aktuella ansluter sig. Det kanske mest fascinerande är de exempel på indiansk vävteknik som visas upp, underbart fantasifulla mönster. Vi befinner oss ju mitt i gammalt indianland där Cree och Blackfoot en gång kämpade om herraväldet. Fortfarande finns ganska många reservat i området runt Edmonton.

Här på museet finns också mängder av uppstoppade djur. Cariboun liknar vår vanliga ren men ser litet annorlunda ut, fastän det troligen rör sig om samma art. Det finns något under 3000 vuxna sådana djur i Alberta. Den vita pelikanen (White Pelican) har ökat i antal från 900 par 1977 till 5 800 år 1990, förmodligen ett resultat av ett gott miljöarbete. Några levande djur hittar man också, bland annat ett par ormar. I Alberta finns det också skallerormar men det lär vara söder om Red Deer River, så det lär nog inte bli en del av våra upplevelser.

Så skall vi på kvällskräken delta i en skandinavisk midsommarfest i Edmonton. Här finns den obligatoriska midsommarstången och barn som försöker sig på ringlekar. Folk har kommit långväga ifrån, både British Columbia och Chicago finns representerade. Men det är småruggigt, alla tycks huttra och några fryser nästan fingrarna av sig. Det kanske inte bara är jag som känner mig en smula malplacerad. Omgivningen är säkert bedårande men skönheten förmår inte besegra den isande kylan och tränga igenom ens det yttersta hudlagret. Men på scenen finns en liten orkester, som tappert spelar skandinaviska låtar. Den börjar med Livet i finnskogarna och går vidare till de andra nordiska ländernas melodier. Vi blir uppmärksammade och uppkallade på scenen och tror för några minuter att vi måste sjunga Du gamla, du fria eller något i den stilen. Men det blir en liten västgötaklimax. Staffan Beijer presenterar oss och sedan troppar vi av, utan att ha utträttat särskilt mycket. En grupp flickor dansar tappert trots att kylan påverkar dem rejält. Ett antal svenskar anmäler sig för samtal, några av dem verksamma i byggbranschen, andra i datorvärlden. En kvinna brukar julhandla i en butik i Chicago som ägs av en skåning, som visar sig vara vän till Åke Uthas. Så småningom hamnar de flesta av oss över en kopp kaffe, innan vi på nytt sitter i bussen på väg hem. Det måste helt enkelt vara något fel på stötdämparna. Det skakar förfärligt, när ojämnheter drar fram under hjulen. Åtminstone någon luftkudde fungerar inte som den skall.

Fredagen den 24 juni

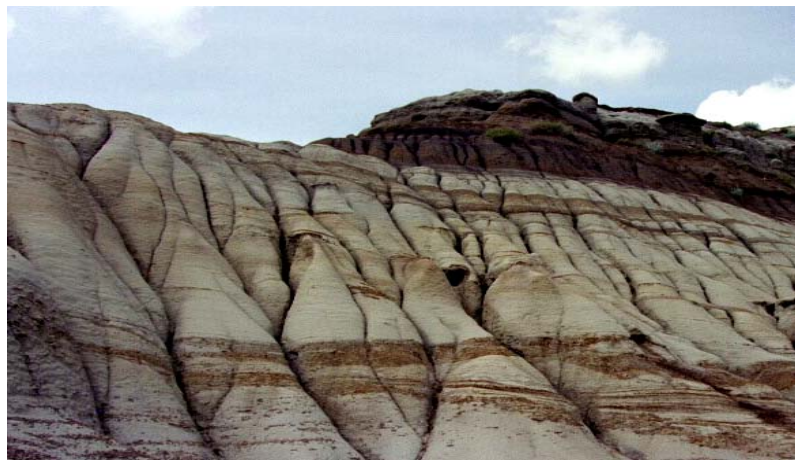
Utfärderna duggar tätt. Nu är det dags att ge sig av söder ut längs det rätvinkliga vägsystemet. Vi startar 09 30 från Calvary Church. Målet är Drumheller vid en canyon som skapats av Red

Deer River. Här ligger en stor kyrkogård från krita-tiden som rymmer de varelser som så plötsligt försvann från jordens yta för 65 miljoner år sedan – dinosaurierna. Även dessa jättar förutan är denna canyon helt fantastisk i sin märkliga dräkt som skapats under årmiljoner. Att kalla det för ett månlandskap vore alltför banalt.

Vi börjar besöket litet artificiellt genom av vid turistinformationen gå upp i käftarna på en konstgjord Tyrannosaurus Rex. Belöningen är vis utsikt, visserligen inte enastående, över canyonen, men ändå.

Därefter gör vi en misslyckad tur ut ur staden på vår jakt efter en restaurang. Men till sist måste vi vända. Vi har helt enkelt kört förbi. Det efterlängtrade målet ligger alldeles i stadskanten bredvid reptilhuset. Trots att det är en kinesisk restaurang serveras det inte någon orm från huset bredvid, vad jag kan se.

Imponerande är de så kallade hoodos, en slags raukar om man så vill. De består av sandsten med en hätta av hårdare material. Tidens tand har gnagt på stenarna, men toppskiktet har räddat dem och nu står de där som skulpturer från en förgången era. Men inte bara det!

Hoodos i Drumheller

Området runt dem är minst lika säreget med grottor och fåror som löper längs sluttingarna. Vi låter fotografera oss tillsammans med dessa urtidsfigurer och bilden kommer förmodligen att inom en snar framtid leta sig fram till någon svensk drake, möjligen av mindre format.

Hela resesällskapet på utflykt till Drumheller

Royal Tyrrell Museum är nog ett av världens allra främsta dinosauriemuseer. Det är uppkallat efter geologen Joseph Burr Tyrrell som på 1800-talet nyupptäckte benen efter skräcködlorna i Red Deer Valley. Dem hade redan tidigare generationer lagt märke till. Man får vandra genom olika rum representerande de geologiska tidsperioderna, där jordens utveckling visas upp på ett högst illustrativt sätt – från prekambrisk tid till kvartär. En överlägsen utställningskonst! Dinosaurierna själva är sällsamma i sin nakna skellett-dräkt. Där finns också en förhistorisk trädgård som i all sin fuktighet visar upp hur naturen tog sig ut under devontiden.

Litet utanför Drumheller finns den lilla kyrkan, en miniatyr som rymmer en handfull människor. Runt omkring den har präriehundarna grävt sina gropar och tittar nyfiket fram på besökarna. Nog tycker jag att de är betydligt intressantare än kyrkan, trots att den säkert drar till sig ett och annat bröllopspar.

På hemvägen besöker vi ännu ett mäktigt minnesmärke, Dry Island Buffalo Jump, en underbart vacker del av Red Deer River Valley. Den är intressant ur en mängd aspekter geologiskt, paleontologiskt och inte minst arkeologiskt. Här jagade våra förfäder ut bufflarna som föll 50 meter ner. Man har inte funnit några pilspetsar här. De behövdes inte. Bufflarna dog av fallet. Stupet började användas för 4 000 år sedan och var i funktion till ungefär för 300 år sedan. Vilka oerhörda perspektiv i tid och rum!

Efteråt åker vi direkt till Reg och Louise Buskas. Louise är den som stått för hela vårt program, följt oss i vått som torrt och henne skulle man behöva ägna flera sidor i dagboken för att skipa någon form av rättvisa. Nu tänker hon ge igen för gårdagen, det vill säga ordna ett riktigt svenskt midsommarfirande med dillkokta potatisar, sill och nubbe. Assisterad av Staffan Beijer får hon maten på borden, medan några av oss andra spelar bordtennis i undervåningen. Sedan får Staffan chansen att lära kanadensarna lejonparten av svenska snappsvisor, medan akvaviten flödar.

Lördagen den 25 juni

På förmiddagen åker Leonard, Jörgen och jag in till Wetaskiwin för att ta ut pengar. På vägen dit ser vi ett överkört piggsvin på vägen, som jag på hemvägen berövar några av dess piggar. Sist jag ”plockade” ett piggsvin var i maj i Wisconsin, men då tog jag bara *en* pigg och nu tar jag tillfället i akt att komplettera min samling. Vi krockar också med en trast. Otroligt nog den första Leonard kört på.

När vi kommer hem sätter sig Jörgen för att förbereda kvällens föredrag – Åke är på utfärd – och jag passar på att ta en promenad i omgivningarna. Vid vägkanten ut mot fältet, där boskap betar, växer mängder av guckusko. Leonard har berättat att han grävt upp några plantor som han satt i sin trädgård. Nu får jag se originalen. Det rör sig troligen om en annan art än den som finns hemma i Sverige (*Cypripedium calceolus*). Jag skulle tro att det är *Cypripedium parviflorum* (Yellow Lady's – Slipper). Här växer också en ruta (*Thalictrum*) och några vickerarter. Kattfoten har här så ymniga lokaler att man tänker tillbaka på sin barndom, då den faktiskt var något mer allmänt förekommande också i vårt eget land. Men det är åter en annan art, inte vår *Antennaria dioica*.

När jag kommer ut på fältet lyfter plötsligt ett hökpar, som hittills suttit stilla ett träd och utstöter sitt utdragna pjäääääh, pjäääääh. Hökarna är antagligen oroliga för sitt bo, men de håller sig på respektfullt avstånd. Det är i stället myggen som går till angrepp med sina blodsugande vapen. Ingenstans på jorden tycks man undkomma dessa bestar. Tacka vet jag dinosaurier, de finns numera bara i fantasin och i Jurassic Park. Det är härligt att få en stunds avkoppling från det mänskliga saret, även om också det oftast är angenämt så här i främmande land. Skunkdoften vilar över gårdsplanet, sedan det luktalstrande djuret gjort ett nattligt besök och blivit irriterat av Leonards annars så skygga hund, som vi utan större

framgång försöker närma oss. Helst skulle jag förstås vilja se skunken. Det har jag längtat efter länge. Men den fortsätter att gäcka mig.

På eftermiddagen åker vi in till Wetaskiwin för jubileumsfesten. Det är säkert över 300 människor som samlas under några timmar. Det är spännande att gå omkring och tala med dessa helt främmande personer.

Bland annat träffar jag på Graham Murray gift med Elsa Malmas från Warren i Manitoba. Vi samtalar om den skotska släkten Murray. En av dess representanter är 93 år och en av mina företrädare som kyrkoherde i Ovensjö. Jörgen känner till deras valspråk: Never Hurry a Murray. Därför tar jag mig tid med Graham och Elsa.

Toastmaster är Karen Wrights man Forrest, som är som klippt och skuren för uppgiften. Med sin ofta sarkastiska humor kommenterar han skeendet utan att undslippa sig så mycket som en tillstymmelse till leende. Som när han märker att hans hustru vill ge honom vissa anvisningar ...”further instruuuuctions...”. Han konstaterar att borgmästaren inte kommit för att hälsa välkommen som han lovat. Men Forrest finner sig och säger lakoniskt: ”Nu är jag borgmästare.” En festlig om än inte en helt korrekt logisk slutledning som med rätta avtvingar oss alla ett hjärtligt skratt. Jag och familjen Beijer har hamnat vid det ecklesiastika bordet. Där sitter också den lutherska biskopen Stephen Kristenson och hans hustru Jane. Kristenson, bishop of Alberta and the Territories, har norskt påbrå och så småningom visar det sig att han gärna skulle vilja åka till Gammalsvenskby och vi enas om att göra ett försök i december, då hans arbetssituation blir mera tillåtande.

Festen har börjat

En improviserad svenskbykör tar ton

Drygt 300 deltagare på festen; här delar av familjen Annas

Maten skulle man kunna ägna många rader, men jag måste, kära dagbok, nöja mig med att rätt och slätt säga att det finns mycket att välja på. Och dessa val tillåter inte att man samtidigt skriver. Maten skall ju tysta mun eller rättare sagt pennan.

Olika grupper ungdomar framträder med dans och sång. Bland annat gör en ukrainsk barngrupp stor succé med en kosackdans.

Så håller Jörgen sitt föredrag om svenskbybornas historia på utmärkt engelska, ett föredrag som både är informativt och underhållande. Det är i särklass kvällens verkliga begivenhet!

En del tal hålls och Karen Wright visar en kavalkad med bilder över de svenskbyfamiljer som kommit till Alberta.

Någon riktig fart blir det aldrig på dansen, bara strödda par som tar ett och annat steg och så småningom är det dags att ge sig hemåt.

Söndagen den 26 juni

Vi samlas vid kyrkan för gudstjänst klockan tio. Utanför är ett tält rest för lunchen, fördragen och samvaron.

Kyrkan blir överfull och folk trängs på läktaren och i källaren. Ändå har alla som skall komma till lunch inte funnit det mödan värt att komma till kyrkan och inte få plats. En improviserad svenskkör sjunger de mest kända sångerna från Gammalsvenskby, biskop Stephen Kristenson celebrerar, Staffan har hand om ordets gudstjänst och jag predikar.

Efteråt är det lunch i tältet, återigen med ett överflöd av olika maträtter. Gustav Hinas berättar om sin familjs strapatser på väg till Sverige.

Jörgen Hedman gästtalare

Calvary Lutheran Church i Wetaskiwin

Jörgens andra föredrag handlar om svenskbyborna öden i Kanada. Åke Uthas visar en intressant video från Gammalsvenskby med några år på nacken. Bland annat får vi se hur Staffan Beijer viger Lilija Malmas och Roman hemma i huset på Naberezjnaja 47 i Zmejevka.

Jag samtalar en del med några intressanta personer, bland annat med professor Jaroslaw Balan, som är Administrative coordinator vid Canadian Institute of Ukrainian studies. Han är naturligtvis av ukrainskt ursprung och har varit på besök i Gammalsvenskby och träffat borgmästarinnan Ljubov' Jermolajeva. Han skickar med en tidskrift om turism till henne, eftersom jag skall åka dit om bara några veckor.. Självt förbereder han en bok om sin far som var soldat under andra världskriget.

På kvällen, när vi är ute och går, kommer plötsligt en skunk spontant fram ur häcken vid sidan av vägen, vacker, tilldragande, nyfiket skygg. Men den drar sig nästan genast tillbaka och ingen av oss hinner få upp kameran och ta ett kort. Men det är ändå ett sådant där benådat ögonblick som knappast går att glömma. Äntligen har en skunk visat sig. Det är som en uppenbarelse.

Senare samlas en del släktingar till familjen Tennis. Den gruppen avlöses så småningom av några svenskar från vårt resällskap. Vi äter förstås och Leonard visar en video som han tog vid resan till Gammalsvenskby 2001.

Sedan, frampå natten, ylar coyoten alldeles nära huset, ett kusligt tjutande som det nästan är svårt att koppla till ett djur.

Måndagen den 27 juni

Nu börjar tvådagarsutfärden till Jaspers nationalpark i Klippiga bergen. Vi färdas med samma buss som tidigare tagit oss till Edmonton och Drumheller. Självlärt leds vi av Louise Buskas och med oss i bussen är också Nels och hans maka Roxann.

Efter några timmar når vi bergslandskapet. Big Horndammen, som sträcker ut sig på vänster sida i färdriktningen, byggdes för bara några år sedan. Rocky Mountains rika scenerier tar sin början. Vattnet i floden skiftar i smaragdgrönt, så som det skall vara i bergstrakter. Där bergsväggen reser sig över dammen ligger en del snö kvar. Vackra klippformationer reser sig uppåt, ljusa, kalkartade. Vägen skär genom landskapet och molnen hänger över dammen och täcker mer eller mindre fullständigt bergstopparna. Man kan bara ana att de finns där. Men bergens mäktighet börjar mer och mer träda fram i allt sitt majestät. Längs slutningarna klättrar skog upp, så småningom allt försiktigare. När molntäcket för någon minut lämnar en springa att se igenom, syns de snötäckta topparna i fjärran. Över dammen bildas liksom en port in till det förlorade landet.

Bergen har alltid utövat en märklig lockelse på mig. Det är något gudomligt över dem. Vi passerar ett fritidscentrum. Då och då väcks en förhoppning om att solen äntligen skall bryta fram. En klen tröst: Det regnar åtminstone inte. Rännilar som blir till älvar banar sin väg med vatten som stundtals forsar härligt på sin färd ner mot dammen.

Tidigare har jag sett en del rådjur, men nu lyser det vilda med sin frånvaro, kanske bara för en kort stund. Så återgår vi till skogsterrängen, där de nakna bergen försvinner bakom lätta, tunna molnslöjor. Och så dyker de upp igen. Och kontrasten till de mjuka dunbolstren kan knappast vara större.

I botten på dalen varierar ljusa och mörka partier, lövträd med insprängda granar och barrskog med ett och annat lövträd. På höger sida nästan skrider en bergssida fram, där lager ligger på lager, som i kambrosiluriska skikt. Längs väggarna dväljs ännu snön, där bäckar skulle ha kunnat bilda små, graciösa, brant stupande vattenfall. Nu har vattnets gröna karaktär

mognat. Men bergens hättor skiftar i gult eller ockra. Molnen hänger som dåligt spända tak över oss. Det är som om de smeker bergens nakna hy med sockervaddssömhet.

Rocky Mountain, Jaspers nationalpark

Så blir snön mer och mer närgången, men den håller sig fortfarande på försiktigt avstånd som om den inte alltför mycket ville generera oss som längtar efter sol och värme.

Vid Thomson Creek stannar vi till. Det pågår ett brobygge, där det rena, klara vattnet rinner över en grusbädd.

Smala åldriga granar söker sig här och där upp i sankmarken, ibland utspridda som ett kompani infanterisoldater på framryckning. Och så åter skog och skog! Floran skymtar i väggkanten med arter som förföriskt lockar till närmare besiktning. Varning för björn på en skylt! Den borde vara lika begärlig som våra älgskyltar.

Infarten till nationalparken. Vi måste betala en avgift till den som sitter i den spåntaksförsedda kontrollbyggnaden Vid väggkanten någon av de otaliga maskrosarterna med sina klart gula teleskop som bildar fläckar i det gigantiska öga som skådar ut i den oändliga rymden.

Vi fortsätter in mot bergens oväntade hemligheter. Jag hoppas i smyg att hitta några ord som bättre målar den omgivande naturen än mina grovt tafatta, hastigt tillkomna pennstreck förmår göra, när jag försöker teckna bergens konturer, på ena sidan en massiv vägg, på den andra några spetsiga toppar sida vid sida som samspelta syskon.

Vi är framme vid vårt vattenhål, en restaurang som serverar buffelchili med sallad, bröd och vatten, kanske en lämplig måltid för den som för första gången sätter ner sina fötter vid de klippiga bergen. På TV visar man en björnhona med ungar.

Jasper Nationalpark

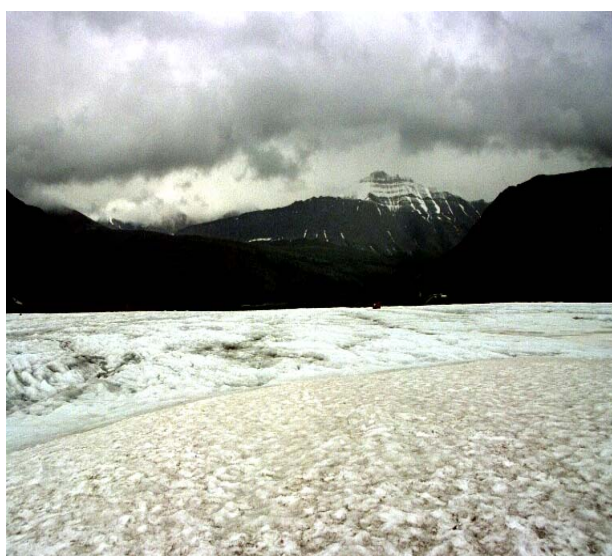
Vi åker vidare med regnvattnet glidande nerför rutorna. Bakom regnet kan man fortfarande ana bergen. Groparna i vägen gör det nu nästan omöjligt att skriva.

Plötsligt blir det klarare. En bergstopp liknar ett grekiskt tempel, när molnen skulpterar den. Trädskeletonen ligger som moderna konstverk på sandbäddarna och gör landskapet kusligt förhistoriskt. Den grunda floden följer oss uppströms, den flod som nere vid Edmonton är ganska bred har smalnat betänkligt.

Vägen börjar slingra sig i serpentiner, även om den inte genast går brant uppåt. Men den letar sig mer och mer i den riktningen längs bergets sida, som har stått emot många attacker från vädrets makter. Sakta närmar vi oss trädgränsen. Det gör att snön uppträder mer och mer samlat. Granen dominerar nu scenen totalt. Låga buskar når inte längre manshöjd. Därframme täcker snön nästan helt en bergstopp. Naturen drar i ögonen, sliter dem ibland nästan ur deras hålor. Nu är vi framme vid nästa turistanläggning, Athabascaglaciären.

Vi åker först med en vanlig buss en bit upp. Bredvid vägen står små, smala, vindpinade granar, vars ålder inte är föraktlig – 300 år. Upp på glaciären får vi ta en specialbuss med fyra hjul och breda däck.

Världens glaciärer håller på att försvinna, så också denna som på några år dragit sig tillbaka rejält. Man kan se det med blotta ögat. Den tillhör ett av världens största isfält utanför polerna, Columbia Icefield, där flera av Nordamerikas floder hämtar sitt vatten. Vi kör genom en vattensamling, som föraren litet skämtsamt kallar för Athabascas hjultvätt. Hela isfältet består av 130 kvadratmil snö, som pressats samman under sin egen tyngd.

Columbia Icefield, mäktig isglaciär i Jasper

Det är en vidunderlig känsla att stå uppe på glaciären, även om det är en ytterst liten bit av den man kan se (2 %). En enorm energimängd är bunden här. Det turkosblå vattnet rör sig i rännilar neråt. Det går att forma en snöboll och kasta. Man känner sig nästan som ett barn, när den första snön just har fallit. Här börjar några floder med små, nästan mikroskopiska, vattenrörelser.

Turister från hela världen strömmar ur bussarna. De flesta verkar, som sig bör, vara japaner. Jag tar en bild av Nels Buskas mot glaciären, ett kortvarigt människoliv mot en till synes evig ismassa. Men det är bara en illusion. Också glaciärer har sin korta stund här på jorden. Vad annat vore att vänta. Allt är fåfänglighet, säger Predikaren.

I bergen runtomkring är det kalksten och sandsten, alltså lösa bergarter. På vägen ner håller en yngre kvinna, som kanske är någon slags guide, ett ekologiskt försvarstal för sådana här

utfärder på de känsliga glaciärerna. Det är bara det att hon ger oss en uppsjö av oväsentliga detaljer, som snabbt rinner av oss, snabbare än glaciären någonsin har smält.

Delar av resesällskapet stående på den ca 300 tjocka isglaciären

Efter utfärden sitter vi på nytt i vår vanliga buss. Fortfarande strilar regnet ner och ger, trots allt, omgivningen en ganska hygglig uppsyn. Vi åker nu neråt längs den undersköna dalen, där floden slingrar sig i gröna vindlingar genom terrängen. Jag sitter ett tag som paralyserad och stirrar ut genom fönstret och tanken irrar bland möjligt uppdykande björnar.

Kanadensisk Svartbjörn som uppenbarade sig vid vägkanten

Och så.... en svartbjörn traskar ätande i snåren vid vägkanten. Bussen tvärstannar. Några av oss formligen rusar ut för att se och avbilda. För flera i bussen är det första gången de ser detta stolta djur, som ständigt måste äta sig fram i tillvaron. Och efter några kilometer är det dags för nästa björn. Man blir nästan bortskämd!

Så småningom stannar vi vid en utsiktsplats, där man långt bort i fjärran på bergssluttningarna brukar kunna se bergsgetterna beta. Men denna gång står oss inte lyckan bi. I stället får jag glädja mig över några orkidéer som växer i vägkanten. De liknar nog vårt fjällvityxne *Leuchorchis albida* ssp. *straminea*, men jag är inte helt säker. Den flora jag köpte för några dagar sedan är inte tillräckligt detaljerad för en definitiv bestämning. Det kan vara en annan underart som jag inte har en aning om. Så kommer vi till vattenfallen, Athabasca Falls, där vattnet kastar sig genom en 19 meter djup katarakt, där klipporna är de hårdaste i

Alberta och lätt motstår trycket från erosionen. Och ändå har vattnet lyckats urholka klippan: *Gutta cavat lapidem non vi sed saepe cadendo.*

Vattnets raseri brukar ha bli för mycket för en och annan våghalsig turist som får följa med det framrusande vatten på sin sista färd. Här kan man stå i timmar och lyssna till dånet från vattenmassorna och låta själen njuta sin ro i stormens öga.

Klockan 20 30 är det dags för middag på hotellet med en stor, god och blodig biff, varpå det bara återstår att återvända till det överhettade rummet som Lennart Martis och jag delar.

Tisdagen den 28 juli

Frukost klockan 07 00. ”Vi har något speciellt för er idag. Bacon och ägg.” Så skulle man litet felaktigt kunna översätta servitrisens erbjudande. Nå, även om det inte var så särskilt speciellt, så går det ner, efter den första verkligt varma natten i Kanada. Luftkonditioneringen dånade alltför häftig, så vi stängde av den i går kväll med ett resultat vars hetta vi borde ha varit kloka nog att förutse.

Sedan kommer vi iväg i något snär god tid. När vi åker ut från Jaspers passerar ett godståg på järnvägen, säkert med ett hundratal vagnar. Inte ens Staffan hinner räkna dem alla. Även idag regnar det. Det är inte utan att det är ett passande väder, som gör parken litet extra trolsk.

På vägen kör vi förbi ett antal hjortar, hindar med kid. Björnskyltarna står nu tätt, men vi upptäcker ingen ny björn. Det skulle annars ha smakat med en grizzly.

Det första målet är Maligne Valley med sin djupa canyon och sitt underjordiska vattensystem. Vi vandrar någon halvtimme längs de djupa klyftorna och ser vattnet ila fram mellan trånga stenvägg, ett sällsamt landskap som lite grand påminner om Styggforsen i Boda i Dalarna, där Ingmar Berman spelade in Jungfrukällan.

På vägen ser vi en coyote, som stryker vid sidan av vägen och litet längre fram två stiliga hjortar, två wapiti, den ene kunglig i sin krona med ett försvarligt antal taggar.

Sedan väntar de varma källorna, där nästan samtliga deltagare njuter en timmas 38-gradigt vatten i en alldeles modern pol. Det är regn i luften och en av de kvinnliga vakterna är klädd som om det handlade om ett riktigt vinterbad. Kanske detta är resan höjdpunkt, om man nu vågar utse en sådan. Här skulle jag och mina leder vilja stanna länge.

Efteråt äter vi en lätt lunch i turistshopen, innan det är dags för den långa hemfärden, då de redan undfådda intrycken tydligt dämpar sinnenas mottaglighet för nya. Någon gång vaknar man till, särskilt då vi passerar en ranch med bisonoxar.

Vi som besökte jubileet i Wetaskiwin juni 2005

Hemma i Wetaskiwin äter gäster och värdar en avslutande måltid på en restaurang, där Åke Uthas håller vårt avslutande tacktal på ett sätt som borde ha renderat honom själv ett välförtjänt tack. Men det får vi vänta med tills i morgon.

Onsdagen den 29 juni

Vi ger oss av hemifrån mot flygplatsen i Edmonton tidigt på morgonen. Dimman har inte hunnit läta utan ligger som ett täcke av bomull där terrängen är lägre. Dimman denna sällsamma företeelse som skapar ett hemlighetsfullt sagolandskap. ”Seltsam, im Nebel zu wandern”, skriver Heinrich Heine.

På flygplatsen har redan de flesta börjat checka in. Vi är sist och behöver inte vänta så länge, tack vare att Leonard och jag båda varit rörande överens om att det är löjligt att komma för tidigt till en flygplats.

Flyget till Chicago tar ungefär två och en halv timma och det är tidvis ganska oroligt i luften. Planet flyger inte så högt att det undviker molntäcket utan borrar sig igenom det turbulenta skiktet. Men ju närmare vi kommer O’Hare desto mer klarnar det upp och när vi till slut landar är molnen ganska uppbrutna.

Det blir några timmars väntan på denna, en av världens allra största flygplatser. Som tur är är den utrustad med en mängd mer eller mindre välförsedda bookshops. Där kan man framför allt hitta alldeles färsk litteratur. Jag hittar ytterligare en biografi över Johannes Paulus II: s liv.

När jag står först i kön till incheckningen, hoppas jag naturligtvis kunna tjäna litet pengar till nästa biljett genom att bli erbjuden att åka med ett annat flygbolag. Men denna gång har man bara sex platsers överbokning och tror sig kunna klara det hela utan att skicka några passagerare med Al Italia eller Lufthansa. Därför hamnar några av oss till slut i Economy

Resesällskapet samlat på O’Hare, Chicago

Extra och tre av våra kvinnliga resenärer till och med i Business Class, vilket helt, en passant, skapar en och annan avundsjuk tanke.

Torsdagen den 30 juni

Jag sitter mellan Lennart Martis och Åke Uthas och lyckas för en gång skull sova flera timmar, innan jag till slut vaknar, när vi redan har passerat Island. Kanske var det tack vare att benen fick litet bättre plats i den här avdelningen.

Vid åttatiden är vi framme på Arlanda och gruppmedlemmarna sprids ut över landet. De flesta far till Gotland direkt eller via Bromma. Åkes jobb väntar i Ystad – han tror att han skall vara fit for fight för ett seminarium på eftermiddagen – liksom mitt i Ovensjö. Och Karl Pramling tar under dagen något plan till Göteborg. Alla är överens om att vi varit med om en alldeles superbt arrangerad resa.